

ecos

DEMOCRACIA I LIBERALISME

Ortega i Gasset, ja fa alguns anys, contraposava en un assaig els conceptes de liberalisme i democràcia. Aquest assaig es titula: "Notas del vago estío" i està inspirat, segons sembla, davant d'un castell de la plana burgalesa, monument erecte que figura, per la cogitació orteguista, l'exímia representació del liberalisme europeu, nascut en dies feudals.

"Por esta razón conviene de cuando en cuando pulimentar las dos nociones, reduciendo cada una a su estricto sentido. Pues acaece que liberalismo y democracia son dos cosas que empiezan por no tener nada que ver entre si, y acaban por ser, en cuanto tendencias, de sentido antagónico."

Aquesta transcripció té una actualitat. Es convenient que ara, en el llindar d'una nova etapa política, repassem conceptes fonamentals que són, a fi de comptes, els que porten als pobles pel camí dreturero per la marrada. Jo, senyors, em sento gran demòcrata i extraordinàriament liberal. Es possible que hagi caigut en la fenomenal contradicció assenyalada per Ortega?

Naturalment, és possible. Però amb mi hi haurà caigut una legió. Hi hauran caigut, demés, diversos pobles, que dona la casualitat que són avui els puntals del món civilitzat i que porten categòricament en el seu escut polític les dues paraules suposades antagòniques: democràcia i liberalisme.

"Sería, pues, el más inocente error creer que a fuerza de democracia esquivamos el absolutismo. Todo lo contrario. No hay autocracia más feroz que la difusa e irresponsable del demos. El bolchevique es antiliberal."

La data d'aquestes ratlles és de 1925. No sé si l'illustre filòsof es ratificaria amb elles o en els moments actuals confessaria que el sofisma era un arabesc més posat a la seva prosa barroca. Davant d'afirmacions tan categòriques, esventades per una exímia autoritat, l'esperit vacilla. I deu vacilar ara amb més indecisió. Perquè potser dintre poques setmanes, si existeix tal dilema, ens tindriem de decidir o per un sistema oligàrquic que ens

Ha parlat el bou...

"La Veu de Catalunya" havia anunciat la pròxima publicació d'un article del seu líder màxim, En Francesc Cambó. Davant d'aquest anunci els cavernícoles catalans comengaren a fregar-se les mans de gust en espera del pa espiritual que se'ls hi prometia. Parlaria l'esfinx i la seva paraula seria el verb orientador que havia d'assenyalar la ruta de l'avenir a tots aquells que des de Catalunya contemplen compungits i amb els punys closos l'èxode dels que en aquestes hores caminen vers l'"Espanya 5" amb el bagatge al coll i la rancúnia al pit, com qualsevol proletari que ha caigut dins les malles de la llei.

Però en lloc de l'esfinx ha parlat el bou, i el bou ha dit *múuuu...*

Res més que un *múuuu...* vulgar; res més que una pobra reproducció de les infinites converses sostingudes pels catalans en les taules de tots els cafès i cafetins, aconseguiren trobar en el desgraciat article de l'ídol que els regionalistes han volgut elevar a la categoria d'estatista. El darrer gest de Cambó és una nota còmica en el florilegi de comentaris a l'aprovació de l'Estatut, i un badall ridícul en el concert de rialles que aquests dies hem escoltat arreu de la nostra terra.

Ha parlat el bou i ha dit *múuuu...* que no altra cosa que un discurs boví representa el que acaba d'engegar-nos Cambó per tal de dir-nos que hem de servir agraïment als homes d'Espanya que han fet possible l'Estatut.—Ens ho havia dit molt abans que Cambó i sense previ anunci, el repartidor del nostre diari.—Cambó ha tingut una nova relliscada que haurà deixat decebuts als seus parcials que confien en ell per a convertir la Catalunya autònoma en una Covadonga on s'iniciï la reconquesta pregonada en mítings i conferències, arreu d'Espanya, pel funest complement de Cambó, l'ex-ministre Ventosa i Calvell. Illusos regionalistes! Utòpics cavernícoles! Cambó, com tots els vostres homes representatius, com tots els qui han fet servir el Ministeri d'Hisenda d'Espanya d'escala per a abastar i embutxacar milions del tresor social, han caigut en les pregoneses on es revolquen les desferres d'una política que la democràcia ha bandejat per sempre més. Cambó, per poc comprensiu que sigui, ha de veure clarament que és un mort civil que no ha de ressuscitar. Per això quan en la seva ànima s'hi desvetlla un rajolí d'esperança i vol que arribi fins als vius el ressò de la seva veu, en lloc d'una oració articulada no pot emetre altre so que un bramul d'agonia.

Ha parlat el bou i ha dit *múuuu...*

donés un liberalisme abundant o per una democràcia privada de llibertat.

Ortega i Gasset amaga sota una espessa dermis de cultura, una naturalesa irritable. En un dels seus articles de "El Sol", que segons ell mateix diu amb tota modèstia, van tenir una certa importància, criticava a un dels nostres polítics, que quan anava per Europa no s'enterrava del que veia, que viatjava amb escafandra. Seria cosa de preguntar-li si, en escriure l'assaig que tractem ho feia també dins d'un hermètic aparell de submersió. Perquè avui tothom està convicte que el règim rus serà la forma de govern que es vulgui, excepte una democràcia. Perquè el *demos*, com diu el senyor Ortega, és el conjunt de tot un poble i a la Unió Soviètica hi governa un partit que ha arribat

al poder, no per cap investidura, sinó per la violència i amb la violència s'hi manté.

Els pobles liberals d'Europa són les repúbliques i les monarquies democràtiques: els Països Baixos, els Escandinaus, Suïssa, França, Anglaterra. Tindran les imperfeccions que tota obra humana comporta, però en tots aquests països no s'ha desgavellat l'instrument d'una sobeïania popular i d'un règim de representació. Conseqüentment, són els països del món en els que està més garantitzada la llibertat humana, junt amb Austràlia i els Estats Units. Atenuen el sistema democràtic i veureu patir la llibertat paral·lelament. Alemanya i Àustria en són dos exemples. L'Espanya monàrquica, no dictatorial, n'era un altre. Suplanteu la democràcia per un règim abso-

Revolució triomfant

Santiago de Xile, 14.—Ha quedat constituït un govern provisional que presideix el coronel Merino, cap del moviment revolucionari. De vice-president està el general Branche.

El representant diplomàtic de Cuba ha donat hospitalitat en l'edifici consolar al senyor Dàvila, president vençut.

lut, sigui del color que sigui, i veureu prompte la llibertat morta d'asfíxia. Val la pena de citar els noms de Polònia, Lituània, Rússia, Itàlia, Cuba, Portugal?

Llibertat i democràcia són, avui dia, dintre de la política, una mateixa cosa. Es necessari, per fruir d'elles, una educació política i una ferma voluntat de les masses; voluntat i educació que no es logren en un dia, sinó que deuen atravesar per crisis més o menys profundes per arribar a la seva maduresa. En implantar-se una democràcia, porta encara, per llei d'inèrcia, un llast de les idees pretèrites absolutistes. Tal és el fenomen del jacobinisme de la revolució francesa, més autòcrata que el govern de Lluís XVI; talés les crisis dictatorials de les repúbliques suramericanes; tal el bolxevisme, que és un jacobinisme morós; tal, per últim, l'abord de les nostres sanjurjades.

Però una volta el poble ha pres consciència dels seus deures i drets polítics, els exerceix sense violència. Una mirada al mapa del món em dona la raó. Hi ha, en la part occidental, unes zones democràtiques en què hi regna la llibertat. Hi ha encara, al costat d'aquestes, amples territoris la gent dels quals és refractària a l'opinió política, els governs dels quals no tenen el mandat popular, la llibertat dels quals és atròfica. Entre mig hi ha pobles ambigus que tenen una democràcia efímera i que sofreix freqüents eclipsis. D'altres, en fi, que es decideixen a trencar l'argolla i brincar resoltament fora de l'esfera antidemocràtica. Alemanya i Espanya, respectivament, en són les mostres.

Confiem, doncs, que el nostre poble, savi en l'art de peraltar els tombants crítics, sabrà fer lluir en la seva bandera una estricta democràcia i una ampla llibertat.

GESTUS